# VELSTANDSUDVIKLINGEN FOR FAGLÆRT ARBEJDER I KØBENHAVN
## 1949/50 til 1961/62

NIELS NØRREGAARD

I det følgende forsøges givet en beskrivelse af, hvordan realindkomsten for en faglært arbejder i København er blevet påvirket af ændringer i den normale løn, i de direkte skatter samt i detailprisniveauet. Der er således ikke taget hensyn til, at en lønmodtagers levestandard også kan påvirkes af arbejdsløshed, biindtægter, kapitalindtægter samt – med vort tilfældige boligmarked – af huslejens højde. Heller ikke omfanget af de offentlige ydelser er taget i betragtning, skønt de spiller en stor rolle, og skønt velstandstilskuddet herfra er vokset betydeligt i efterkrigstiden bl. a. som følge af højere ydelser til folkepensionister og inden for social forsorg i øvrigt samt større offenlig indsats af mange slags til støtte for ungdommens uddannelse. Da der ikke er taget hensyn til de senere års forbedrede beskæftigelsesmuligheder og til de stigende offentlige ydelser, vil reallønsberegningerne nedenfor nok nærmest undervurdere velstandsstigningen.

Efter en kort beskrivelse af de valgte husstandseksempler redegøres for lønudviklingen og på grundlag heraf for ændringerne i den direkte beskatning. Derefter inddrages prisændringerne i billedet og reallønsudviklingen beskrives. I de sidste afsnit søges givet en samlet vurdering af de forskellige elementers indvirkning på realindkomsten, og der gøres til slut nogle bemærkninger om skattepolitikkens anvendelighed for fordelingspolitikken.

Alle reallønsberegningerne gælder for en gift faglært arbejder, d.v.s. en forsørger i skattelovenes forstand. Der er udvalgt fire eksempler, som er varieret efter, om hustruen er hjemmegående eller har fuldt arbejde på fabrik samt efter antallet af hjemmeværende børn, idet det er forudsat, at familien enten er uden børn eller med to børn. Eksemplerne uden hustruindkomst repræsenterer nok store grupper lønmodtagere med jævne indkomster. Da mange udearbejdende hustruer har deltidsarbejde eller job med karakter af bibeskæftigelse, er eksemplerne med fuld hustruindkomst, ikke repræsentive for flertallet af arbejderfamilier med hustruindkomst, men de giver et indtryk af vilkårene for nogle af de bedste stillede familier.

Lønindtægten for den faglærte og den kvindelige arbejder beregnes ud fra gennemsnitlig timeløn i alt bortset fra overtidstillæg som registreret i

arbejdsgiverforeningens lønstatistik. Før 1952 skønnes størrelsen af smuds- og skifteholdstillæg. Fra 1953 korrigeres for den ujævne udbetaling af søgnehelligdagsbetalingen. For den mandlige arbejder foretages endelig en mindre sæsonkorrektion. Årsindtjeningen findes ved at gange den korrigerede timeløn med det gennemsnitlige timetal pr. år, som dette er normeret ved de faglige overenskomster. Der regnes således med, at ægteparret hverken har arbejdsløshed eller overarbejde.

TABEL 1.

*Indeks for lønindtægt for faglært og kvindelig arbejder i København.*

| Indeks 1949/50 = 100 Skatteår | Faglært arbejder | Kvindelig arbejder | Faglært og kvindelig arbejder tilsammen |
|---|---|---|---|
| 1938/39..... | 48,0 | 43,9 | 46,5 |
| 1946/47..... | 82,5 | 82,7 | 82,6 |
| 1947/48..... | 89,2 | 89,5 | 89,3 |
| 1948/49..... | 96,1 | 96,0 | 96,1 |
| 1949/50..... | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| 1950/51..... | 107,7 | 108,4 | 108,0 |
| 1951/52..... | 117,1 | 118,2 | 117,5 |
| 1952/53..... | 123,0 | 124,0 | 123,4 |
| 1953/54..... | 127,4 | 128,8 | 127,9 |
| 1954/55..... | 134,7 | 134,9 | 134,8 |
| 1955/56..... | 142,4 | 144,8 | 143,3 |
| 1956/57..... | 153,4 | 157,7 | 155,0 |
| 1957/58..... | 159,6 | 164,4 | 161,3 |
| 1958/59..... | 165,1 | 169,0 | 166,5 |
| 1959/60..... | 173,8 | 176,5 | 174,8 |
| 1960/61..... | 190,0 | 190,9 | 190,3 |
| 1961/62[1])..... | 210,4 | 215,1 | 212,1 |

[1]) Lønnen i 2. kvartal 1962 er skønnet.

Af tabel 1, som viser indeks for lønindtægten, fremgår, at lønnen er mere end firedoblet fra 1938/39 til 1961/62. Den kvindelige arbejders lønstigning er lidt stærkere end den faglærtes i krigsperioden, men derefter stiger lønnen nogenlunde i takt, idet den kvindelige arbejder dog enkelte år opnår et lille forspring[1]). En sammenligning mellem lønudviklingen for den faglærte arbejder og for et ægtepar, hvor begge har arbejde, viser at lønforskelle ikke har spillet nogen væsentlig rolle for udviklingen i reallønnen.

Bortset fra krigsårene er der særlig store lønstigninger i 1947/48, 1951/

[1]) Om udviklingen i lonstrukturen henvises til A. H. Dahl, Lønstrukturen i dansk industri siden 1946, Nationalokonomisk Tidsskrift 1959, samt til Poul Milhøj, Lønudviklingen i Danmark 1914–1950, Kobenhavn 1954.

52, 1956/57 samt i de to sidste år. I perioderne 1950–52 og 1955–57 giver dyrtidstillæg en betydelig del af lønstigningen. Fra 1949/50 til 1961/62 bliver lønnen godt og vel fordoblet, mens prisniveauet stiger med godt 50 pct. Inden velstandsudviklingen i perioden vurderes, skal der redegøres for skatteændringerne.

SKATTERNE

Indkomstskatterne beregnes ud fra de fundne lønindtægter på grundlag af de for de enkelte år gældende lignings- og udskrivningsregler. For skatteårene 1938/39, 1947/48 og 1948/49 beregnes ligevægtsskatter, d. v. s. den beregnede skat sættes lig fradraget for betalt skat. I de følgende år anvendes normale skattefradrag, halvdelen af skatten i de to foregående år. Der foretages desuden fradrag af gennemsnitligt kontingent til arbejdsløshedskasse og sygeforsikring og fra 1952/53 regnes med lønmodtagerfradrag. Ved beregningen af skalaindkomsten gøres eventuelt hustrufradrag samt børnefradrag, indtil dette fradrag afskaffes i 1961/62. Skalaindkomst til statsskatberegningen findes efter personligt fradrag, indtil dette fradrag afskaffes i 1955/56, samt eventuelt efter nedslag for merindkomst, som indføres fra skatteåret 1957/58. Foruden de normale skatter beregnes børnetilskud for børnefamilierne samt, hvor det er relevant, bunden opsparing og stabiliseringslån. Endelig beregnes tilskuddene gennem rabatordningerne, der var gældende i perioden efter krigen. Da ændringerne i skatter og børnetilskud politisk er kædet sammen med ændringerne af rabatterne, er det hensigtsmæssigt at betragte skatter og rabatter som en helhed.

I tabel 2 vises nettoskatten i procent af den løbende bruttoløn. I skatten medtages indbetaling af bunden opsparing og stabiliseringslån, mens børnetilskud og rabatter er modregnet. Udbetaling af bunden opsparing og stabiliseringslån, som kun vedrører de skatteydere, der tidligere har indbetalt beløb under ordningerne, er udeladt i tilfældene benævnt a, men modregnet i skatten i tilfældene b. En lignende fremgangsmåde er anvendt i tabellerne 4, 5 og 6. Hvor andet ikke er nævnt, vedrører kommentarerne i teksten tilfældene a, hvor modregning ikke er foretaget.

Tabel 2 viser på grundlag af ligevægtsskatten det omtrentlige skattetryk i 1938/39, mens tabellen i øvrigt begynder i 1949/50, det første år med normal skatteberegning. Skattetrykket fordobles fra 1938/39 til 1949/50 og med lidt variation fortsætter stigningen indtil 1958/59, hvorefter der sker en mærkbar lettelse, således at skattetrykket i 1961/62 blot er 10–15 pct. højere end i 1949/50.

Om de enkelte år bemærkes. Skatteprocenten falder for børnefamilierne i 1950/51, da børnetilskuddet indføres. Den bundne opsparing bevirker høje procenter i 1951/52, og i eksemplerne med hustruindkomst medfører stabiliseringslånet høje procenter i 1957/58 og 1958/59. Det kraftige

TABEL 2.

*Skattetryk for faglært arbejder i København.*

| Skatteår | Skatter etc. i procent af løn for arbejder | | | |
|---|---|---|---|---|
| | Uden hustruindkomst | | Med hustruindkomst | |
| | Uden børn | Med 2 børn | Uden børn | Med 2 børn |
| 1938/39 | ca. 7,0 | ca. 5,0 | ca. 7,5 | ca. 6,0 |
| 1949/50 | 13,8 | 10,1 | 14,2 | 12,1 |
| 1950/51 | 13,3 | 8,6 | 15,3 | 11,9 |
| 1951/52 | 16,1 | 10,1 | 18,0 | 13,7 |
| 1952/53 | 14,8 | 10,0 | 16,2 | 13,0 |
| 1953/54 | 15,3 | 10,0 | 16,7 | 13,5 |
| 1954/55 | 14,8 | 10,0 | 16,2 | 13,1 |
| 1955/56 | 15,7 | 11,1 | 17,6 | 14,2 |
| 1956/57 | 16,5 | 11,5 | 17,5 | 15,7 |
| 1957/58 | 18,5 | 13,7 | 20,4 | 17,9 |
| 1958/59[1] a | 19,4 | 14,9 | 22,7 | 20,0 |
| a | 17,7 | 13,7 | 20,1 | 17,9 |
| 1959/60 | 17,8 | 13,9 | 20,2 | 18,3 |
| 1960/61[2] a | 15,6 | 12,1 | 17,2 | 16,2 |
| b | 15,6 | 12,1 | 15,8 | 15,2 |
| 1961/62 | 15,2 | 11,6 | 16,0 | 14,2 |

[1]) Værdien af udleveret bunden opsparing er udeladt i tilfældet a, men modregnet b.
[2]) Værdien af udleveret stabiliseringslån er udeladt i tilfældet a, men modregnet i b.

fald i skatteprocenten i 1959/60 og 1960/61 skyldes delvis mindsket kommuneskat som følge af omlægningen af denne skat i forbindelse med huslejeforhøjelse. I 1961/62 medfører afskaffelsen af børnefradraget og indførelsen af generelle børnetilskud, at skattetrykket for arbejderen med hustruindkomst og 2 børn falder særlig stærkt. I 1962/63 vil skattetrykket nok stige lidt som følge af den uændrede forlængelse af udskrivningsloven, jfr. udviklingen i skatter efter gældende regler i tabel 3.

Som et groft mål på skattetrykket i samfundet som helhed kan med dristighed anvendes samlede personlige indkomstskatter i procent af nationalindkomsten. Udviklingen i denne serie peger mod, at skattetrykket for den faglærte arbejder indtil 1958/59 er steget lidt mere end gennemsnittet. Skattenedsættelserne i de følgende 3 år er til gengæld også i høj grad kommet den faglærte arbejder til gode. Det synes at være det nye, især fra borgerlig side inspirerede, programpunkt om et langt proportionalt stræk i begyndelsen af skatteskalaen, som også er kommet socialdemokratiets bedre stillede vælgere til gode.

En del af forklaringen på det stigende skattetryk indtil 1958/59 er måske, at de stigende indkomster under og efter krigen i forbindelse med de progressive skatteskalaer helt automatisk fører til en stigning i skattetrykket, hvis skalaerne ikke ændres. For nærmere at illustrere betydningen heraf beregnes for hvert år i perioden 1949/50 til 1962/63 skatten for en

faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn efter det foregående skatteårs lignings- og udskrivningsregler. Ved at sammenligne denne skat med den virkelige skat fås et udtryk for, i hvilket omfang ændringerne i skattereglerne har forøget eller formindsket skatterne.

TABEL 3.

*Skatter efter gældende regler og efter sidste års regler.*
*Faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn i København.*

| Skatteår | Samtlige skatter etc. bortset fra kommuneskat: Gældende regler (1) kr. | Sidste års regler (2) kr. | Forskel: »skattenedsættelse« (2) – (1) (3) kr. |
|---|---|---|---|
| 1949/50 | 971 | 1211 | 240 |
| 1950/51 | 1058 | 1061 | 3 |
| 1951/52 | 1413 | 1229 | ÷184 |
| 1952/53 | 1323 | 1846 | 523 |
| 1953/54 | 1442 | 1555 | 113 |
| 1954/55 | 1430 | 1571 | 141 |
| 1955/56 | 1688 | 1673 | ÷ 15 |
| 1956/57 | 2202 | 2272 | 70 |
| 1957/58 | 2665 | 2640 | ÷ 25 |
| 1958/59[1] | 3200 | 3200 | 0 |
| 1959/60 | 3064 | 3492 | 428 |
| 1960/61[2] | 3016 | 3319 | 303 |
| 1961/62 | 2753 | 3479 | 726 |
| 1962/63 | 4199 | 4309 | 110 |

[1]) Værdien af udleveret bunden opsparing er udeladt både i kolonne (1) og (2), men forskellen i (3) er upåvirket heraf.
[2]) Værdien af udleveret stabiliseringslån er udeladt både i kolonne (1) og (2), men forskellen i (3) er upåvirket heraf.

I tabel 3 vises den samlede virkning af rabatter, børnetilskud og samtlige skatter bortset fra kommuneskat beregnet henholdsvis efter årets regler og efter foregående års regler. Forskellen i kolonne (3) viser den lempelse i nettobeskatningen, som lovændringer medfører. Det fremgår, at skattenedsættelser er det normale. Store nedsættelser fremkommer ved ophør af bunden opsparing og stabiliseringslån i henholdsvis 1952/53 og 1959/60. I 1959/60 og 1960/61 medfører omlægningen af kommuneskatten en besparelse ud over nedsættelsen i tabel 3, den samlede nedsættelse i stats- og kommuneskat er begge år over 500 kr. Den store nedsættelse i 1961/62 skyldes bl. a. indførelsen af de generelle børnetilskud. I 1962/63 vedtages udskrivningsloven uændret, men ved oms-forliget i maj forhøjes børnetilskuddene med 110 kr. for to børn. Kun i 3 år skærpes skattereglerne; i 1951/52 skyldes forhøjelsen den bundne opsparing og i 1957/58 indførelsen af stabiliseringslånet.

REALLØNNEN

Den disponible indkomst findes som lønindkomst minus kontingenter og skatter, men plus rabatter og børnetilskud. Realindkomsten er disponibel indkomst korrigeret for ændringer i prisniveauet. I tabellerne 4 og 5 er anført løn, nettoskat plus kontingenter, disponibel indkomst, realindkomst samt indeks for realindkomst i alle fire familieeksempler. Ved deflationen af den disponible indkomst er anvendt detailpristallet renset for skatter og børnetilskud, kontingenter o. l. samt eventuelt rabatordninger og sparebeviser. Det således rensede pristal er sammenvejet til udtryk for skatteåret ved at tage to på hinanden følgende julipristal med vægten 1/2 samt de mellemliggende tre pristal med vægten én. Dette indeks er vist i tabel 6. Indekset indeholder bl. a. huslejeposten i detailpristallet, som tager hensyn til lejeniveauet i gamle såvel som nye udlejningsejendomme. På grund af den store, kunstige forskel mellem lejen i nye og gamle ejendomme er det egentlig meningsløst at konstruere et generelt udtryk for stigningen i boligudgiften. Det må haves i erindring, at huslejestigningen overvurderes for folk, som bor i gamle lejligheder, mens boligudgiften på den anden side undervurderes for beboerne i nye lejligheder eller i nylig købte huse.

Sammenvejet på kalenderårsbasis viser det anvendte pristal en stigning

TABEL 4.

*Udviklingen i løn, skatter etc., disponibel indkomst og realindkomst for faglært arbejder uden hustruindkomst i København.*

| Skatteår | Løn kr. | Familie uden børn: Skatter og kontingenter kr. | Familie uden børn: Disponibel indkomst kr. | Familie uden børn: Realindkomst 1949–50 kroner kr. | Familie uden børn: Indeks for realindkomst 1949–50 = 100 | Familie med 2 børn: Skatter og kontingenter kr. | Familie med 2 børn: Disponibel indkomst kr. | Familie med 2 børn: Realindkomst 1949–50 kroner kr. | Familie med 2 børn: Indeks for realindkomst 1949–50 = 100 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1949/50.. | 9565 | 1538 | 8027 | 8027 | 100,0 | 1188 | 8377 | 8377 | 100,0 |
| 1950/51.. | 10302 | 1606 | 8696 | 7778 | 96,9 | 1120 | 9182 | 8213 | 89,0 |
| 1951/52.. | 11204 | 2057 | 9147 | 7648 | 95,3 | 1392 | 9812 | 8204 | 97,9 |
| 1952/53.. | 11768 | 2020 | 9748 | 8164 | 101,7 | 1454 | 10314 | 8638 | 103,1 |
| 1953/54.. | 12184 | 2169 | 10015 | 8381 | 104,4 | 1519 | 10665 | 8925 | 106,5 |
| 1954/55.. | 12888 | 2208 | 10680 | 8585 | 107,0 | 1590 | 11298 | 9082 | 108,4 |
| 1955/56.. | 13621 | 2441 | 11180 | 8393 | 104,6 | 1814 | 11807 | 8864 | 105,8 |
| 1956/57.. | 14677 | 2741 | 11936 | 8744 | 108,9 | 2007 | 12670 | 9282 | 110,8 |
| 1957/58.. | 15261 | 3160 | 12101 | 8788 | 109,5 | 2436 | 12825 | 9314 | 111,2 |
| 1958/59[1]) a | 15792 | 3412 | 12380 | 8849 | 110,2 | 2709 | 13083 | 9352 | 111,6 |
| b | 15792 | 3152 | 12640 | 9035 | 112,6 | 2514 | 13278 | 9491 | 113,3 |
| 1959/60.. | 16627 | 3324 | 13303 | 9277 | 115,6 | 2674 | 13953 | 9730 | 116,2 |
| 1960/61.. | 18173 | 3234 | 14939 | 10149 | 126,4 | 2594 | 15579 | 10584 | 126,3 |
| 1961/62[2]) | 20127 | 3566 | 16654 | 10696 | 133,3 | 2754 | 17373 | 11158 | 133,2 |

[1]) Værdien af udleveret bunden opsparing er udeladt i tilfældet a, men modregnet i skatten i b.
[2]) Lønnen i 2. kvartal 1962 er skønnet.

TABEL 5.

*Udviklingen i løn, skatter etc., disponibel indkomst og realindkomst for faglært arbejder med hustruindkomst i København.*

| Skatteår | Løn kr. | Familie uden børn: Skatter og kontingenter kr. | Disponibel indkomst kr. | Realindkomst 1949-50 kroner kr. | Indeks for realindkomst 1949-50 = 100 | Familie med 2 børn: Skatter og kontingenter kr. | Disponibel indkomst kr. | Realindkomst 1949-50 kroner kr. | Indeks for realindkomst 1949-50 = 100 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1949/50.. | 14988 | 2462 | 12526 | 12526 | 100,0 | 2140 | 12848 | 12848 | 100,0 |
| 1950/51.. | 16183 | 2888 | 13295 | 11892 | 94,9 | 2270 | 13913 | 12445 | 96,9 |
| 1951/52.. | 17613 | 3519 | 14094 | 11784 | 94,1 | 2768 | 14845 | 12412 | 96,6 |
| 1952/53.. | 18493 | 3386 | 15107 | 12652 | 101,0 | 2779 | 15714 | 13161 | 102,4 |
| 1953/54.. | 19171 | 3595 | 15576 | 13034 | 104,1 | 2993 | 16178 | 13538 | 105,4 |
| 1954/55.. | 20204 | 3682 | 16522 | 13281 | 106,0 | 3040 | 17164 | 13797 | 107,4 |
| 1955/56.. | 21471 | 4175 | 17296 | 12985 | 103,7 | 3449 | 18022 | 13530 | 105,3 |
| 1956/57.. | 23231 | 4471 | 18760 | 13744 | 109,7 | 4060 | 19171 | 14045 | 109,3 |
| 1957/58.. | 24178 | 5359 | 18819 | 13667 | 109,1 | 4771 | 19407 | 14094 | 109,7 |
| 1958/59[1]) a | 24957 | 6113 | 18844 | 13470 | 107,5 | 5435 | 19522 | 13954 | 108,6 |
| b | 24957 | 5463 | 19494 | 13934 | 111,2 | 4915 | 20042 | 14326 | 111,5 |
| 1959/60.. | 26196 | 5743 | 20453 | 14263 | 113,9 | 5255 | 20941 | 14603 | 113,7 |
| 1960/61[2]) a | 28526 | 5404 | 23122 | 15708 | 125,4 | 5105 | 23421 | 15911 | 123,8 |
| b | 28526 | 4999 | 23527 | 15983 | 127,6 | 4840 | 23686 | 16091 | 125,2 |
| 1961/62[3]) | 31793 | 5579 | 26214 | 16836 | 134,4 | 5002 | 26791 | 17207 | 133,9 |

[1]) Værdien af udleveret bunden opsparing er udeladt i tilfældet a, men modregnet i skatten i b.
[2]) Værdien af udleveret stabiliseringslån er udeladt i tilfældet a, men modregnet i skatten i b.
[3]) Lønnen i 2. kvartal 1962 er skønnet.

på ca. 44 pct. fra 1950 til 1961. Til sammenligning kan anføres, at et prisindeks beregnet på grundlag af nationalindkomstens samlede private konsum i samme periode er steget med ca. 38 pct. Forskellen mellem de to indeks skyldes for en mindre del, at varige forbrugsgoder og personbiler, som er steget mindre end gennemsnittet, har den største vægt i konsumprisindekset. Størsteparten af forskellen må imidlertid forklares ved, at detailpristallet som et indeks med faste vægte overvurderer prisstigningen, fordi der ikke finder mængdetilpasning sted, samt ved tilfældige variationer i de to indeks. Alt i alt må detailpristallet således antages at vise lidt for stor stigning, hvilket medfører, at de beregnede realindkomstforøgelser snarest ligger i underkanten af de virkelige stigninger.

Der er ikke i tabellerne 4 og 5 anført tal for realindkomsten før krigen. I perioden 1938/39 til 1949/50 viser realindkomsten en stigning på 15–20 pct., hvis den disponible indkomst korrigeres med detailpristallet, men et fald på ca. 5 pct., når der deflateres med prisindeks for forbruget i nationalindkomsten. Da detailpristallet nok undervurderer prisstigningerne i krigsperioden, kan det antages, at realindkomsten i 1949/50 er på nogenlunde samme niveau som i 1938/39.

Af tabellerne 4 og 5 fremgår, at realindkomsten er faldende i 1950/51 og 1951/52 som følge af prisstigningerne under Koreakrigen. Derefter er realindkomsten gennemgående stigende, men der indtræffer dog et ganske kraftigt fald i 1955/56, ligesom arbejderen med hustruindkomst på grund af skattestigningerne har stagnerende eller faldende realindkomst i 1957/58 og 1958/59. Modregnes tilbagebetaling af bunden opsparing i skatterne viser alle fire familieeksempler dog i 1958/59 en tydelig stigning i realindkomsten. Efter 1958/59 forøges realindkomsten kraftigt.

Fra år til år er der i de fire familieeksempler en noget forskellig udvikling i reallønnen væsentligst som følge af ændringerne i skattereglerne. For perioden som helhed opvejer variationerne de enkelte år dog næsten hinanden, således at der i alle eksemplerne er en ret ensartet stigning i reallønnen fra 1949/50 til 1961/62 på 33–34 pct. Hvis indkomsten bliver deflateret med komsumprisindekset, er den tilsvarende stigning ca. 40 pct.

Til sammenligning med realindkomstberegningerne kan anføres, at det samlede private forbrug i perioden 1949 til 1961 er steget med ca. 45 pct. Samtidig er antallet af personer i arbejdsdygtig alder (15–64 årige) steget med godt 8 pct. og beskæftigelsesgraden er i 1961 noget højere end i 1949.

## SAMSPILLET MELLEM LØN, SKATTER OG PRISER

For at anskueliggøre skatternes og prisstigningernes betydning for udviklingen i realindkomsten er i tabel 6 vist indeks for bevægelsen i lønindkomst, skatter og kontingenter, disponibel indkomst samt realindkomst for en faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn. Desuden er anført detailprisindekset, som er anvendt ved beregningen af realindkomsten.

Fra 1949/50 til 1961/62 betragtet under ét er skattestigningen lidt stærkere end lønstigningen, men der har været perioder ind imellem, hvor lønningerne er steget stærkere end indkomstskatterne, således især fra 1958/59 til 1961/62, hvor skatteposten endog går ned. Det fremgår af tabel 6, at stigningen i den disponible indkomst for størsteparten opvejes af prisstigninger. Den relative prisstabilitet efter 1957/58 bevirker dog, at de store stigninger i disponibel indkomst i 1959/60 og 1960/61 giver sig udslag i stærk stigning i realindkomsten. I 1961/62 er stigningen i den disponible indkomst så stærk, at realindkomsten fortsat øges kraftigt trods en ret stærk prisstigning.

Hvis det forudsættes, at hele den disponible indkomst anvendes til forbrug, er det muligt at beregne i hvilket omfang, den årlige lønstigning finder anvendelse til skattestigning samt udgiftsstigning som følge af prisforhøjelser. I tabel 7 er for en faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn vist ændringerne fra år til år i løn, disponibel indkomst og realindkomst samt anført, hvorledes forskellen mellem disse størrelser fremkommer som følge af automatiske skattestigninger, ændringer i skattereglerne samt be-

TABEL 6.

*Detailprisindeks samt indeks for lønindkomst, skatter m.v., disponibel indkomst og realindkomst.*
*Faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn i København.*

| Indeks 1949/50 = 100 Skatteår | Detail-priser | Lønind-komst | Skatter og kontingenter | Disponibel indkomst | Real-indkomst |
|---|---|---|---|---|---|
| 1949/50..... | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| 1950/51..... | 111,8 | 108,0 | 106,1 | 108,3 | 96,9 |
| 1951/52..... | 119,6 | 117,5 | 129,5 | 115,5 | 96,6 |
| 1952/53..... | 119,4 | 123,4 | 129,9 | 122,3 | 102,4 |
| 1953/54..... | 119,5 | 127,9 | 139,9 | 125,9 | 105,4 |
| 1954/55..... | 124,4 | 134,8 | 142,1 | 133,6 | 107,4 |
| 1955/56..... | 133,2 | 143,3 | 161,2 | 140,3 | 105,3 |
| 1956/57..... | 136,5 | 155,0 | 189,7 | 149,2 | 109,3 |
| 1957/58..... | 137,7 | 161,3 | 222,9 | 151,1 | 109,7 |
| 1958/59[1]) . .a | 139,9 | 166,5 | 254,0 | 151,9 | 108,6 |
| b | 139.9 | 166,5 | 229,7 | 156,0 | 111,5 |
| 1959/60..... | 143,4 | 174,8 | 245,6 | 163,0 | 113,7 |
| 1960/61[2]) . .a | 147,2 | 190,3 | 238,6 | 182,3 | 123,8 |
| b | 147,2 | 190,3 | 226,2 | 184,4 | 125,2 |
| 1961/62[3]).... | 155,7 | 212,1 | 233,7 | 208,5 | 133,9 |

[1]) Værdien af udleveret bunden opsparing er udeladt i tilfældet a, men modregnet i skatten i b.
[2]) Værdien af udleveret stabiliseringslån er udeladt i tilfældet a, men modregnet i skatten i b.
[3]) Lønneni 2. kvartal 1962 er skønnet.

vægelser i prisniveauet. Når skatteændringerne ikke svarer til forskellen i tabel 3, skyldes det, at kommuneskatten er medtaget i tabel 7.

Lønstigningen varierer fra år til år, men er altid betydelig. Den automatiske skattestigning ved uændrede regler afbødes ofte i nogen grad af skattelempelser, men kun i de tre sidste år er nedsættelserne større end den automatiske stigning, således at skatten går ned. Den disponible indkomst stiger i alle år, men med undtagelse af 1952/53 opsluges en del af stigningen af prisforhøjelser. I årene 1950/51, 1955/56 og 1958/59 viser realindkomsten tydelig nedgang, eftersom prisstigningerne mere end opvejer stigningen i den disponible indkomst. De største forbedringer i realindkomsten indtræffer i 1952/53, 1956/57 samt i de tre sidste år. Især i 1960/61 og 1961/62 er stigningen i realindkomsten meget betydelig. For 1962/63 er det kun muligt at skønne. Der er udsigt til, at skatteforhøjelsen som følge af den uændrede forlængelse af udskrivningsloven og prisstigningerne på grund af oms-forlig og landbrugsforlig næsten vil standse stigningen i reallønnen.

Som det fremgår f. eks. af tabel 7, er den direkte skat et redskab, hvormed politikerne kan gribe ganske kraftigt ind i reallønsudviklingen. Beregninger af ligevægtsskatten for udvalgte år for en ufaglært arbejder i København tyder på, at skatteydere på dette lavere indkomstniveau under krigen og i efterkrigstiden har haft en lidt mindre skattestigning end den

TABEL 7.

*Den årlige lønstigning fordelt på anvendelser.*
*Faglært arbejder med hustruindkomst og 2 børn i København.*

| Skatteår | Stigning eller fald (–) i | | | | | Stigning i forbrugsudgifter som følge af prisændringer kr. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Løn kr. | Skater og kontingenter ved uændrede skatteregler kr. | Skatter som følge af skatteændringer kr. | Disponibel indkomst kr. | Realindkomst (gamle års priser) kr. | |
| 49/50 til 50/51 | 1195 | 151 | ÷ 21 | 1065 | ÷ 403 | 1468 |
| 50/51 til 51/52 | 1430 | 274 | 224 | 932 | ÷ 37 | 969 |
| 51/52 til 52/53 | 880 | 612 | ÷601 | 869 | 896 | ÷ 27 |
| 52/53 til 53/54 | 678 | 353 | ÷139 | 464 | 450 | 14 |
| 53/54 til 54/55 | 1033 | 188 | ÷141 | 986 | 310 | 676 |
| 54/55 til 55/56 | 1267 | 342 | 67 | 858 | ÷332 | 1190 |
| 55/56 til 56/57 | 1760 | 709 | ÷ 98 | 1149 | 686 | 463 |
| 56/57 til 57/58 | 947 | 622 | 89 | 236 | 67 | 169 |
| 57/58 til 58/59[1] | 779 | 664 | 0 | 115 | ÷ 193 | 308 |
| 58/59 til 59/60[1] | 1239 | 338 | ÷518 | 1419 | 908 | 511 |
| 59/60 til 60/61[2] | 2330 | 387 | ÷537 | 2480 | 1876 | 604 |
| 60/61 til 61/62[2][3] | 3267 | 690 | ÷793 | 3370 | 1908 | 1462 |

[1]) I 1958/59 er værdien af udleveret bunden opsparing, i alt kr. 520, ikke modregnet i skatterne.
[2]) I 1960/61 er værdien af udleveret stabiliseringslån, i alt kr. 265, ikke modregnet i skatterne.
[3]) Lønnen i 2. kvartal 1962 er skønnet.

faglærte arbejder. Politikerne synes nu at gå ind for en indkomstpolitik, hvorved den almindelige stigning i løn og andre indkomster mindskes. Samtidig ønsker mange politikere imidlertid en udvikling, hvorved de lavest lønnedes relative velstand øges. Da lønstrukturen udviser en overordentlig stor stabilitet, frembyder indkomstskatten nok de bedste muligheder for en indkomstfordelingspolitik til gunst for folk med lave indkomster.

Skattelettelser for de laveste indkomster behøver ikke at begrænses af de nuværende statsskatters størrelse. Det er nok muligt i løbet af nogle år at erstatte statsskatterne med indkomsttilskud for forsørgere med skattepligtige indkomster under f. eks. 10.000 kr. Hvis et sådant tilskud bliver almindeligt anerkendt, som nu børnetilskuddene er det, giver det folketinget et ekstra redskab til at opretholde den sociale balance og rent praktisk vil det lette problemerne med skattens opkrævning, idet kommuneskatten i en del tilfælde vil kunne betales ud af statens indkomsttilskud. Nogle politikere ønsker fremover at omlægge en stadig større del af skatten fra indkomstskat til omsætningsafgifter. I så fald er en skattepolitik med indkomsttilskud til de laveste indtægter nok nødvendigt, blot for at skatteomlægningen ikke skal mindske den relative velstand for disse samfundsgrupper.